

Nr 181

Utlåtande i anledning av vissa paragrafer i riksdagens år 1963 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverket jämte en i ämnet väckt motion.

(1:a — 3:e avd.)

1:o) **Viss hotellrörelse vid Göta signalregemente.** Under försvarsdepartementet, § 4, har revisorerna förordat en utredning rörande konsekvenserna av viss föreslagen ändring av bestämmelserna i 9 § allmänna resereglementet (Del I, s. 36—39).

Utlåtanden har avgivits av *försvarets civilförvaltning, försvarets intendenturverk, chefen för armén och riksrevisionsverket* (Del II, s. 38—43).

Utskottet. I Karlsborg bedrives i Göta signalregementes regi viss hotellrörelse i två s. k. garnisonshotell. På grund av låg beläggning har uthyrningsrörelsen hittills drivits med förlust för statsverket. Orsaken till den låga beläggningen är enligt revisorerna främst den omständigheten att i övrigt traktamentsberättigad befattningshavare, som bebor hotellen på grund av bestämmelse i 9 § allmänna resereglementet, icke äger utfå natttraktamente med högre belopp än som motsvarar det fastställda rumspriset. Försvarets civilförvaltning har konstaterat, att tillämpningen av ifrågavarande bestämmelse i förevarande fall leder till otillfredsställande resultat och att bestämmelsen, som till sin karaktär är en besparingsföreskrift, rentav kan sägas motverka sitt syfte. Ämbetsverket har föreslagit en ändring av resereglementet av innebörd, att förrättningsman skall medges uppbära natttraktamente även om han erbjudes inkvarteringsrum i av kronan disponerad lokal, varvid han — om han utnyttjar sådan inkvartering — skall ha att erlagga den ersättning för rummet, som vederbörande myndighet betingar sig.

Utskottet anser den aktualiserade principfrågan vara av betydelse för statsverket i dess helhet och finner liksom revisorerna påkallat med en utredning i ämnet. Därvid synes böra utrönas om ifrågavarande bestämmelse mera allmänt tillämpas som i det nu aktuella fallet samt utredas förutsättningarna för att konsekvent erbjuda förrättningsman logi i av kronan disponerade lokaler, när sådana finnes. Konsekvenserna och lämpligheten av en lösning sådan som civilförvaltningen föreslagit bör enligt utskottets me-

ning noga övervägas. Då utskottet anser att denna uppfattning bör bringas till Kungl. Maj:ts kännedom får utskottet hemställa,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet i anledning av riksdagens revisorerers ifrågavarande uttalande anfört.

2:o) Försäljning av viss del av Husie boställe. Under försvarsdepartementet, § 6, har revisorerna riktat kritik mot det sätt på vilket fortifikationsförvaltningen tillvaratagit kronans intressen vid försäljningen av viss del av Husie boställe (Del I, s. 46—50).

Utlåtanden har avgivits av *fortifikationsförvaltningen* och *chefen för armén* (Del II, s. 46—51). Vidare har revisorerna inkommit med en promemoria i anledning av fortifikationsförvaltningens ifrågavarande remissutlåtande.

Utskottet. Med anledning av att Skånska luftvärnsregementets (Lv 4) övningsfält behövde utvidgas bestöt Kungl. Maj:t den 6 juni 1962 *dels* att kronans egendom Husie boställe inom Malmö stad skulle förvaltningsmässigt överföras från domänverket till krigsmakten, *dels* godkänna ett under förbehåll av Kungl. Maj:ts godkännande träffat avtal mellan fortifikationsförvaltningen och boställets arrendator. Då egendomen var utarrenderad till den 14 mars 1967 men behövde tas i anspråk för militärt ändamål redan hösten 1962 hade avtalats, att arrendatorn skulle frånträda sitt arrende den 14 september 1962 och utgiva en köpesumma av 45 000 kr. mot att kronan till honom överlät boställets tomtområde om ca 19 500 m² jämte samtliga på området befintliga, kronan tillhöriga byggnader.

Revisorerna har kritiserat det mellan kronan och arrendatorn träffade avtalet och ansett sig böra konstatera, att fortifikationsförvaltningen vid dess handläggning av ärendet icke i tillbörlig grad beaktat kronans intressen. Enligt revisorerna hade de till arrendatorn försålda byggnaderna med fördel kunnat behållas och disponeras av kronan. Vidare ifrågasättes riktigheten av den ekonomiska kalkyl, som ligger till grund för uppgörelsen.

Fortifikationsförvaltningen har i sitt utlåtande och inför statsutskottet redogjort för de överväganden, som legat till grund för ifrågavarande överenskommelse. Ämbetsverket har därvid hävdad, att kronan svårligen kunnat nyttiggöra sig byggnaderna å Husie boställe samt att uppgörelsen med arrendatorn inneburit en för statsverket fördelaktig lösning.

Utskottet finner revisorerernas uttalande icke påkalla någon annan åtgärd från dess sida än att det bör vad i ärendet förekommit för riksdagen omförmäla.

3:o) **Vissa drivmedelsanläggningar. Byggande av distributionsanläggning vid Bråvalla flygflottilj.** Under försvarsdepartementet, §§ 7 och 8, har revisorerna riktat kritik mot det sätt på vilket fortifikationsförvaltningen handlagt projekterings- och byggnadsfrågor beträffande vissa drivmedelsförråd m. m. (Del I, s. 51—66).

Utlåtanden har avgivits av *fortifikationsförvaltningen, försvarets intendenturverk, överbefälhavaren, chefen för flygvapnet och riksrevisionsverket* (Del II, s. 51—72). Vidare har revisorerna inkommit med en promemoria i anledning av vissa remissutlåtanden i ärendet.

Utskottet. Revisorerna har funnit det vara av intresse att beträffande sådana drivmedelsanläggningar, som behandlats av 1961 års riksdagsrevisorer, efterhöra hur långt aviserade revideringsarbeten fortskridit, vilka ombyggnadsarbeten som företagits samt kostnaderna härför, etc. Fortifikationsförvaltningens redogörelse och vad i övrigt inhämtats har givit revisorerna anledning att rikta stark kritik mot ämbetsverket ävensom att föreslå en särskild undersökning av orsakerna till påtalade förhållanden. Kritiken avser främst det sätt, på vilket fortifikationsförvaltningen i tekniskt och ekonomiskt avseende projekterat och utfört ifrågavarande ombyggnadsarbeten. Ämbetsverket har i sitt utlåtande redogjort för vissa grundläggande svårigheter, som enligt dess mening bör beaktas, samt i fråga om varje drivmedelsanläggning bemött av revisorerna framförda anmärkningar.

Riksrevisionsverket har såsom bidragande orsak till de kritiserade förhållandena framhållit bristande kommunikation mellan den beställande och den byggande myndigheten samt konstaterat att någon ytterligare teknisk undersökning icke torde vara påkallad.

Utskottet finner att bristande samarbete och åsiktsbrytningar i tekniska frågor mellan berörda ämbetsverk i icke ringa mån bidragit till de av revisorerna påtalade förhållandena. Utskottet har beträffande de aktuella drivmedelsanläggningarna låtit sig informeras om projekterings- och byggnadsläget i mitten av november 1964. Då läget förändrats sedan revisorernas berättelse avgavs och då det icke synes erforderligt med någon ytterligare utredning och utskottet ej heller i övrigt funnit skäl att föreslå någon särskild riksdagens åtgärd med anledning av revisorernas uttalanden, vill utskottet begränsa sig till att vad i ärendet förevarit för riksdagen

omförmåla.

4:o) **Fortifikations- och byggnadsförvaltningen inom försvaret.** Under försvarsdepartementet, § 9, har revisorerna förordat en utredning i syfte att skapa ett för den statliga byggnadsförvaltningen gemensamt ämbetsverk (Del I, s. 67—82).

Utlåtanden har avgivits av *fortifikationsförvaltningen, överbefälhavaren, byggnadsstyrelsen* och *statskontoret* (Del II, s. 73—91).

Utskottet. Revisorerna har aktualiserat frågan om en samordning av den statliga byggnadsförvaltningen. Enligt revisorerna förefaller det erforderligt med en radikal omläggning av själva grunderna för fortifikationsförvaltningens organisation. Syftet skulle vara att få till stånd ett fruktbärande samspel mellan militär och civil byggnadsförvaltning, varigenom den tekniska och ekonomiska sakkunskapen finge det avgörande inflytandet vid ärendenas handläggning. Tidpunkten för en sammanslagning av fortifikationsförvaltningen och byggnadsstyrelsen anser revisorerna just nu vara mycket lämplig.

I utlåtandena framhålles att såväl fortifikationsförvaltningen som byggnadsstyrelsen nyligen erhållit nya organisationer och att dessa ännu inte hunnit ge fullt utslag i ämbetsverkens arbete. Överbefälhavaren anser, att den omorganisation av fortifikationsförvaltningen, som genomfördes den 1 juli 1963, jämte resultatet av 1956 års försvarsförvaltningssakkunnigas arbete innebär en radikal omläggning av det slag revisorerna förordat. Från flera håll — även av fortifikationsförvaltningen — betonas värdet av ett mera utbyggt samarbete mellan de båda byggnadsförvaltande ämbetsverken.

Både fortifikationsförvaltningen och byggnadsstyrelsen är omorganiserade och står inför stora arbetsuppgifter. De behöver därför arbetsro och möjlighet att anpassa sig till sina nya organisationer. En särskild utredning torde således icke vara påkallad. Däremot måste det anses angeläget att få till stånd ett systematiskt samarbete mellan de båda ämbetsverken. Man bör också söka finna lämpliga former för ett mera aktivt och förtroendefullt samarbete mellan fortifikationsförvaltningen och dess beställande myndigheter. Vad utskottet sålunda anfört bör kunna bli beaktat utan någon särskild åtgärd från riksdagens sida. Utskottet anser därför tillfyllest att vad i ärendet förekommit för riksdagen

omförmåla.

5:o) **Försvarets fabriksverk.** Under försvarsdepartementet, § 11, har revisorerna förordat en utredning rörande försvarets fabriksverks produktionsinriktning, investeringsbehov, m. m. (Del I, s. 88—103).

Utlåtanden har avgivits av *försvarets fabriksstyrelse, försvarets förvaltningsdirektionen, överbefälhavaren, statskontoret, riksrevisionsverket, arbetsmarknadsstyrelsen, Svenska landstingsförbundet* och *Svenska stadsförbundet* (Del II, s. 97—115). Vidare har revisorerna inkommit med en promemoria angående försvarets fabriksstyrelses ifrågavarande remissutlåtande.

I förevarande sammanhang har utskottet till behandling förehaft en in- om första kammaren av herrar *Wallmark* och *Torsten Andersson* väckt motion (I:266), vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning rörande försvarets fabriksverks civila tillverkning i enlighet med vad revisorerna förordat.

Beträffande motiveringen för yrkandet hänvisas till motionen.

Utskottet. Revisorerna har i sitt uttalande redogjort för de problem, som enligt revisorernas mening är förenade med fabriksverkets nuvarande produktionsinriktning. Revisorerna framhåller, att den pågående omställningen av vissa delar av fabriksverkets produktion mot ökad civil tillverkning liksom i fråga om produktion för ökad export av krigsmateriel måste följas med största uppmärksamhet från statsmakternas sida. Man bör enligt revisorerna söka klarlägga, om det föreligger behov av att genom offentliga investeringar öka landets produktionsresurser på de områden, inom vilka fabriksverkets tillverkningar för närvarande rör sig eller om det tvärtom kan föreligga skäl att överlåta en del av fabriksverkets nuvarande produktion av krigsmateriel på den privata industrien. Beträffande fabriksverkets tvätterirörelse menar revisorerna att flera skäl talar för att landstingen, som är tvätteriernas största kunder, själva omhänderhar driften av denna rörelse. Såsom en annan tänkbar utväg betecknar revisorerna möjligheten att för ändamålet av landstingen, de landstingsfria städerna och staten bildas ett särskilt bolag.

Fabriksstyrelsen har i och för sig icke något att erinra mot att verkets problem blir föremål för ytterligare utredning men anser, att det kan vara välbetänkt att före beslut härom avvakta resultaten av två särskilda utredningar inom fabriksstyrelsen, vilka sysslar med frågorna om de nytillverkande fabrikernas produktionsinriktning och om huvudmannaskapet för tvätteridriften.

Utskottet har erfarit, att fabriksstyrelsens interna utredning rörande de nytillverkande företagens produktionsinriktning numera är slutförd och överlämnad till Kungl. Maj:t samt befinner sig under remissbehandling. Däremot är utredningen om tvätteriernas organisation ännu icke avslutad. Enligt utskottets mening är det angeläget, att även de av revisorerna aktualiserade frågorna blir allsidigt belysta. Då emellertid därför erforderlig utredning om fabriksverkets framtida inriktning ej synes böra igångsättas förrän resultaten av fabriksstyrelsens interna utredningar föreligger, förutsätter utskottet att Kungl. Maj:t tar de ytterligare utredningsinitiativ, som kan finnas påkallade. Något initiativ från riksdagens sida, såsom i motionen yrkats, är alltså för närvarande icke erforderligt. Utskottet begränsar sig därför till att vad i ärendet förekommit för riksdagen omförmåla.

Utskottet hemställer,

att motionen I:266 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

6:o) **Utbetalning av vissa pensioner m. m. enligt lagen om allmän försäkring. Vissa iakttagelser i fråga om de allmänna försäkringskassornas verksamhet.** Under socialdepartementet, §§ 12 och 13, har revisorerna behandlat vissa frågor inom riksförsäkringsverkets verksamhetsområde (Del I, s. 104—123).

Utlåtanden har avgivits av *riksförsäkringsverket* och *statskontoret* (Del II, s. 116—153).

Utskottet utgår ifrån att riksförsäkringsverket beaktar revisorernas utredning och de synpunkter som framkommit vid remissbehandlingen. Om än frågan om försäkringsnämndernas verksamhet kan synas tidigt väckt, bör särskild uppmärksamhet ägnas denna för att finna vägar att göra nämnderna effektiva och för att förenkla proceduren där. Utskottet vill vad i ärendet förevarit för riksdagen

omförmåla.

7:o) **Vissa iakttagelser vid erkända vårdanstalten för alkoholmissbrukare i Östfora.** Under socialdepartementet, § 14, har revisorerna föreslagit att vissa ekonomiska förhållanden vid Östforaanstalten ses över (Del I, s. 124—126).

Utlåtanden har inhämtats från *socialstyrelsen*, *statskontoret*, *riksrevisionsverket*, styrelsen för *Östforaanstalten* och *Svenska diakonsällskapet* (Del II, s. 154—158).

Utskottet anser att om socialstyrelsen liksom revisorerna finner en översyn erforderlig det får ankomma på styrelsen att antingen själv göra en sådan eller på annat sätt få den till stånd. Utskottet vill vad i ärendet förevarit för riksdagen

omförmåla.

8:o) **Utbildning av tandhygienister.** Under socialdepartementet, § 17, har revisorerna med hänvisning till tandläkarbristen ansett, att medicinalstyrelsen bör framlägga förslag till en försöksutbildning av tandvårdshygienister (Del I, s. 142—154).

Utlåtanden har avgivits av *medicinalstyrelsen*, *Svenska landstingsförbundet* och *Svenska stadsförbundet* (Del II, s. 176 och 177).

Utskottet instämmer i revisorernas förslag. Då medicinalstyrelsen i sitt yttrande förklarar sig beredd att medverka till att en försöksutbildning snart kommer till stånd och då utskottet inhämtat att medel sedan lång tid tillbaka beräknas för ändamålet under åttonde huvudtitelns anslag till anordnande av utbildning för tandtekniker och tandsköterskor, inskränker sig utskottet till att vad i ärendet förevarit för riksdagen
omförmåla.

9:o) **Vissa bidrag till kostnaderna för konstfackskolan.** Under ecklesiastikdepartementet, § 25, har riksdagens revisorer påtalat angelägenheten av dels att det uppdrag att utreda frågan om den framtida fördelningen mellan staten och Stockholms stad av kostnaderna för konstfackskolan och därmed sammanhängande frågor som chefen för ecklesiastikdepartementet genom beslut år 1957 lämnat åt en särskild sakkunnig utan ytterligare dröjsmål slutfördes, dels att ett nytt samarbetsavtal i stället för det som upphört att gälla fr. o. m. den 1 juli 1960 snart träffades (Del I, s. 221—224).

Utlåtanden har avgivits av *byggnadsstyrelsen, riksrevisionsverket, överstyrelsen för yrkesutbildning, styrelsen för konstfackskolan, 1957 års utredning angående konstfackskolan och Stockholms stad* (Del II, s. 216—225).

Utskottet. Riksdagens revisorer har erinrat om att Stockholms stad med hänsyn till den från såväl statens som stadens sida skedda uppsägningen av det år 1945 parterna emellan träffade samarbetsavtalet innehållande sammanfattning och precisering av grunderna för fördelningen av kostnaderna för konstfackskolans drift för tiden efter den 1 juli 1960 icke utbetalat något bidrag till konstfackskolans drift. Förhållandet framstode enligt revisorerna så mycket mer anmärkningsvärt som väsentligt utvidgade och avsevärt dyrbarare lokaler ställts till de konstindustriella dag- och aftonskolornas förfogande, då konstfackskolan år 1958 inflyttade i nya lokaler. Det inkomstbortfall statsverket fått vidkännas under den tid stadens bidrag icke utbetalats syntes, enligt vad revisorerna inhämtat, icke understiga ett sammanlagt belopp av två miljoner kr.

Enligt vad utskottet erfarit har det av revisorerna efterlysta förslaget om ny fördelning mellan staten och Stockholms stad av kostnaderna för konstfackskolan efter fullgjort uppdrag numera framlagts av den i det föregående omnämnda utredningsmannen. Full enighet om sakinnehållet i ett nytt avtal har enligt utredningsmannen uppnåtts med Stockholms stads representanter. Det avtal som föreslagits ansluter i tiden omedelbart till det tidigare avtalets upphörande, d. v. s. ges retroaktiv verkan fr. o. m. den 1 juli 1960.

Med hänsyn till att förutsättningar sålunda synes ha skapats för en snar,

ny reglering av kostnadsfördelningen mellan berörda parter, innebärande bl. a. en reglering i efterhand av ersättningen för det inkomstbortfall som statsverket fått vidkännas under den avtalslösa tiden, begränsar sig utskottet till att vad i ärendet förevarit för riksdagen
omförmäla.

10:o) **Viss bostadsteknisk granskning.** Under inrikesdepartementet, § 37, har revisorerna förklarat angeläget, att den tekniska granskning som måste göras, innan beslut om bostadslån meddelas, i största möjliga utsträckning decentraliseras till kommunerna (Del I, s. 334—341).

Utlåtanden har avgivits av *byggnadsstyrelsen* och *bostadsstyrelsen* (Del II, s. 319 och 320).

Utskottet delar revisorernas mening. Enär byggnadsstyrelsen och bostadsstyrelsen synas angelägna om den redan pågående decentraliseringen, inskränker sig utskottet till att vad i ärendet förevarit för riksdagen
omförmäla.

11:o) **Övriga anmärkningar.** Beträffande följande till statsutskottet hänvisade, av utskottet tidigare icke behandlade paragrafer i statsrevisorernas berättelse, nämligen

- § 1 Anslagssystemet inom försvaret,
- § 2 Inventering av förråd vid krigsmakten,
- § 3 De nya tjänstetecknen till arméns uniform m/60,
- § 10 Engångsemballage vid transport av tvätt,
- § 16 Familjevården inom mentalsjukvården,
- § 35 Konjunktur- och säsongutjämning inom byggnads- och anläggningsverksamheten samt

§ 36 Beredskapsarbeten, rörelsestimulans och lokaliseringspolitik har utskottet funnit vad statsrevisorernas berättelse i förevarande hänseenden innehåller icke föranleda något utskottets uttalande, vilket utskottet härmed får för riksdagen

anmäla.

Stockholm den 1 december 1964

På statsutskottets vägnar:

ERNST V. STAXÄNG

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Gillström, Einar Persson, Birger Andersson, Ivar Johansson, Axel Johannes Andersson, Virgin, Fritz Persson, fru Wallentheim, herrar Per Jacobsson, Söderberg, Mårtensson, Bengt Gustavsson, Per Petersson, Harry Carlsson och Nils-Eric Gustafsson; samt

från a n d r a kammaren: herrar Staxäng, Petterson i Degerfors, Ståhl, Karlsson i Olofström, Svensson i Stenkyrka, Almgren, fröken Elmén, herr Mellqvist, fru Lewén-Eliasson, herrar Svensson i Ljungskile, Lassinantti, Johansson i Norrköping, Andersson i Knäred, Blomkvist och Palm.